

ปริทัศน์หนังสือ – เศรษฐกิจสามสี: เศรษฐกิจแห่งอนาคต

Book Review - Tri-Color Economy: Economy of the Future

ผู้เขียน: วีรยุทธ กาญจนชูฉัตร

ปีที่พิมพ์: 2563

จำนวนหน้า: 240 หน้า

พิชชาพร มงคลวงศ์โรจน์^{ก1}

Pidchaporn Mongkolwongroj^a

^กสาขาพัฒนามนุษย์และสังคม (สหสาขาวิชา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^aHuman and Society Development Program, Graduate School, Chulalongkorn University

หนังสือเรื่อง “เศรษฐกิจสามสี-เศรษฐกิจแห่งอนาคต” เขียนโดยวีรยุทธ กาญจนชูฉัตร ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นโยบายอุตสาหกรรม และระบบทุนนิยม ปัจจุบันเป็นอาจารย์เศรษฐศาสตร์การเมืองมหาวิทยาลัย National Graduate Institute for Policy Studies (GRIPS) เล่มนี้จะช่วยตอบคำถามที่

¹Corresponding author, pidmongkol@gmail.com

อยู่ในใจใครหลาย ๆ คน เช่น ทำไมเราจึงเป็นอย่างสิงคโปร์ไม่ได้ ประเทศไทยต่างจากเสือเอเชียตรงไหน อะไรคือปัญหาของทุนนิยมไทย โดยพาผู้อ่านเดินทางสำรวจเส้นทางทุนนิยมโลกที่มีหลากหลายโมเดล เริ่มต้นจากโลกตะวันออก ต่อด้วยโลกตะวันตก และย้อนกลับมาที่ประเทศไทย ปิดท้ายด้วยข้อเสนอโมเดลเศรษฐกิจแบบใหม่ที่จะเป็นทางออกพาประเทศไทยไปข้างหน้า ก้าวข้ามคำว่าประเทศกำลังพัฒนา อีกทั้งยังช่วยรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและท้าทายในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 โดยได้มีการปรับปรุงบทความส่วนหนึ่งที่เคยเขียนในเว็บไซต์ The101.world ให้สอดคล้องกับยุคสมัยและมีความคมชัดมากยิ่งขึ้น โดยมีโจทย์ใหญ่ 3P ที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ planet การพัฒนาอุตสาหกรรมแบบเดิม ๆ ที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติไปมากมาย, people กำลังคนในวัยแรงงานน้อยลง เพราะโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว และ platform การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ของผู้คน รวมถึงสินค้าและบริการต่าง ๆ

หนังสือเล่มนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 บทหลัก ประกอบด้วย

1. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ

ทุกประเทศล้วนเคยเป็นผู้มาที่หลังทั้งนั้น แต่มีบางประเทศที่ประสบความสำเร็จในการไล่กวาดจนก้าวจากประเทศโลกที่สามสู่โลกที่หนึ่งได้ อย่างญี่ปุ่นที่เติบโตอย่างรวดเร็วจากทฤษฎีผู้ลงน่านบิน ส่วนเกาหลีใต้และไต้หวันที่ใช้ยุทธศาสตร์เส้นทางเสือกระโดดจนโตแซงญี่ปุ่น และตอนสุดท้ายชวนให้ตั้งคำถามว่าการพัฒนาแบบไหนจึงจะยั่งยืนและเติบโตทั่วถึง ก่อนอื่นต้องบอกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่เท่ากับการพัฒนาเศรษฐกิจ การเติบโตไม่ได้มองที่ตัวเลข GDP อย่างเดียว โดยมองข้ามความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น แต่หมายถึงการยกระดับการผลิต การใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม รวมไปถึงยกระดับคุณภาพแรงงาน

2. ทุนนิยมโลก

ทุนนิยมโลกนั้นมีหลากหลายเจดสี เช่น สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ อาจเป็นตัวแทนของระบบทุนนิยมที่มีหัวใจอยู่ที่การแข่งขัน ในขณะที่ทุนนิยมในเยอรมันกับญี่ปุ่นกลับมีหัวใจอยู่ที่ความร่วมมือระหว่างรัฐกับตลาด หรืออย่างในกรณีสวีเดนและเดนมาร์กมาในรูปแบบรัฐสวัสดิการ สุดท้ายการพัฒนาอุตสาหกรรมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ มหาศวรรษเอเชียตะวันออกที่เป็นปรากฏการณ์พัฒนาเศรษฐกิจที่เร็วที่สุดในประวัติศาสตร์ โดยประเทศมหาอำนาจฝั่งตะวันตกใช้เวลากว่าหนึ่งศตวรรษในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจจากประเทศรายได้ปานกลางระดับล่าง (lower-middle income countries) สู่ประเทศรายได้สูง (high income countries) โดยสหราชอาณาจักรใช้เวลาเป็นประเทศกำลังพัฒนานานถึง 128 ปี ในขณะที่เวลาไล่กวาดของเอเชียตะวันออกหดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ โดยญี่ปุ่นใช้เวลาเพียง 43 ปี แต่เกาหลีใต้และไต้หวันกลับใช้เวลาเพียง 26 ปี เท่านั้น โดยแต่ละประเทศก็มีนโยบายอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน คือ ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้สร้างบริษัท

ท้องถิ่นให้กลายเป็นกิจการระดับโลก ส่วนได้หวั่นั้นส่งเสริมกิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ส่วนสิงคโปร์ใช้สูตรผสมผสานระหว่างวิสาหกิจของตนเองกับบริษัทข้ามชาติ

การพัฒนาเศรษฐกิจนั้นส่งผลต่อเส้นทางประชาธิปไตยที่มีความแตกต่างกัน โดยเกาหลีใต้เลือกประชาธิปไตยแบบเผชิญหน้า แต่ได้หวั่นการเปิดเสรีแบบค่อยเป็นค่อยไป ส่วนสิงคโปร์ที่อยู่ภายใต้ระบอบการเมืองแบบ “เผด็จการเต็มใบ” สามารถพัฒนาจนกลายเป็นประเทศที่มีรายได้สูง เพราะเปิดเสรีการค้าการลงทุนแบบมีเงื่อนไขเสมอ มีเป้าหมายชัดเจนต้องการส่งเสริมอุตสาหกรรมระดับโลกปรับตัวให้เข้ากับกระแสโลก รวมถึงมีการกระจายผลประโยชน์ระหว่างพรรค รัฐ และประชาชน

3. ทุนนิยมไทย

กลับมาย้อนดูระบบทุนนิยมของประเทศไทยมาถึงจุดนี้ได้อย่างไร โดยมองผ่าน 4 แนวทาง คือ เศรษฐศาสตร์กระแสหลัก-สถาบัน-มาร์กซิสต์-ปัจเจกบุคคล สิ่งที่ทำให้ประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจมาจากทิศทางด้านการดำเนินนโยบาย ที่ขาดแก่นหลักในการพัฒนาที่ทันกระแสโลก และต่อเนื่อง

4. โมเดลเศรษฐกิจใหม่

หากถอดรหัสสี่สັນของโมเดลเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่ในอนาคต เพื่อพาประเทศไทยออกจากรายได้ปานกลาง โดยใช้สี่เหลี่ยมหมายถึงเทคโนโลยีต้องเป็นมิตรกับโลกมากขึ้น ไม่มองวิกฤตสิ่งแวดล้อมแค่ในมุมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ยังรวมถึงการสนับสนุนการใช้และยกระดับเทคโนโลยีพลังงานสะอาดมากขึ้น ส่วนสี่เงิน หมายถึงผู้สูงอายุ เป็นโอกาสทางเศรษฐกิจที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ตอบโจทย์จะมาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมผู้สูงอายุให้มากขึ้น และสี่ทอง หมายถึงการจัดระเบียบโลกใหม่เป็นโลกาภิวัตน์ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่นและเอื้อต่อการเติบโตของประเทศต่าง ๆ อย่างถ้วนหน้า

ทัศนคติของผู้อ่านและบทวิจารณ์

1. ผู้เขียนมีความเชี่ยวชาญในเรื่องการพัฒนาด้านเอเชียตะวันออกเป็นพิเศษ ทำให้สามารถอธิบายโมเดลการเติบโตและพัฒนาการของประเทศต่าง ๆ เหล่านี้เทียบเคียงกับประเทศไทยได้อย่างชัดเจน
2. ประเทศไทยควรเอาบทเรียนจากประเทศไม่ประสบความสำเร็จ มาศึกษา วิเคราะห์และปรับใช้ให้เหมาะสมกับศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจของตนเอง
3. ในการพัฒนา ไม่ควรมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญกับตัวเลข GDP อย่างเดียว ควรมองถึงการกระจายรายได้ลงสู่กลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางและรายได้น้อย รวมถึงมิติอื่น ๆ เช่น สังคม สุขภาพ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตด้วย

4.การพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่อยากให้เกิดขึ้นจริง มีความเป็นอุดมคติ เกิดขึ้นจริงได้ยาก ภาครัฐจำเป็นต้องวางระบบและกลไกที่เป็นธรรมและโปร่งใส ส่งผลประโยชน์ลงสู่ทุกฝ่ายทั้งประชาชน รัฐบาล ทุน

5.การวางตำแหน่งและยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศจะมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการค้า การลงทุน และการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจในอนาคต

ความประทับใจของหนังสือ

ผู้เขียนสามารถเขียนให้อ่านได้สนุก ชวนติดตามและเข้าใจง่าย ทำให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับกรณีศึกษาในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยเฉพาะในกรณีประเทศในภูมิภาคเดียวกัน นอกจากนี้ยังได้เพิ่มเกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ในช่วงที่ญี่ปุ่นมีเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ได้ใช้กลยุทธ์ติดฉลากว่า made in USA ทั้งๆ ที่สินค้าผลิตในญี่ปุ่น

ประโยชน์ของหนังสือ

1.ภาคธุรกิจ/SMEs ควรวางแผนในการดำเนินธุรกิจในทิศทางที่สอดคล้องกับโมเดลในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยี ผลิตภัณฑ์หรือการบริการที่ใส่ใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ธุรกิจใหม่หรืองานใหม่ที่สอดคล้องกับลูกค้ากลุ่มผู้สูงอายุ รวมถึงผลประโยชน์ทางภาษีจากการร่วมกลุ่มกับประเทศภาคีต่าง ๆ

2.ภาครัฐ/ผู้เขียนนโยบาย ปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไม่มีรูปแบบที่ตายตัว จึงสามารถนำบทเรียนจากโมเดลที่ทั้งประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จมาปรับใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทยอย่างเหมาะสม โดยเพิ่มความสามารถการแข่งขัน และสร้างโอกาสให้สามารถเข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ supply chain ในธุรกิจใหม่ ๆ

3.ประชาชนทั่วไป สามารถใช้ความรู้จากหนังสือเล่มนี้เป็นแนวทางในวางแผน การงานของตนเอง ให้สอดคล้องจากการพัฒนาในยุคนี้ และช่วยให้มองเห็นโอกาส และความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามในการอ่านหนังสือเล่มนี้ หากผู้อ่านมีความรู้พื้นฐานด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ทุนนิยมก็จะช่วยให้อ่านเข้าใจมากยิ่งขึ้น และหากได้ติดตามบทความของอาจารย์วิรัชยุทธ รวมถึงวิดีโอต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยให้การอ่านมีอรรถรสมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

วิรัชยุทธ กาญจนชูชาติ.(2563). เศรษฐกิจสามสี-เศรษฐกิจแห่งอนาคต. กรุงเทพฯ : บุ๊คสเคป